

CLS2106 กฎหมายธุรกิจและกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับ โฉกษตติกส์

กฎหมายลักษณะหนี้

หนี้ คืออะไร

- **หนี้** คือ นิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งฝ่ายหนึ่งเรียกว่าลูกหนี้ จะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้อีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าเจ้าหนี้ กระทำการนั้นคือ
 1. กระทำการ
 2. งดเว้นกระทำการ
 3. ส่งมอบทรัพย์สิน
- ลักษณะสำคัญของหนี้ต้องประกอบด้วย
 1. มีนิติสัมพันธ์ คือ เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น
 2. มีเจ้าหนี้และลูกหนี้
 3. มีวัตถุแห่งหนี้
 - 3.1 ส่งมอบทรัพย์สิน
 - 3.2 กระทำการ
 - 3.3 งดเว้นกระทำการ
- วัตถุแห่งการชำระหนี้จะเป็นคนละอย่างกับมีวัตถุแห่งหนี้ วัตถุแห่งการชำระหนี้จะเป็นอะไรก็ได้

วัตถุประสงค์การชำระหนี้

- **ทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์การชำระหนี้ ได้ระบุประเภทไว้**

มาตรา 195 เมื่อทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์การชำระหนี้ได้ระบุไว้แต่เพียง เป็นประเภท และถ้าตามสภาพแห่งนิติกรรม หรือตาม เจตนาของ คู่กรณีไม่อาจจะกำหนดได้ว่าทรัพย์สินนั้นจะพึงเป็นชนิดอย่างไร ลูกหนี้จะต้องส่งมอบทรัพย์สินชนิดปานกลาง

- **วัตถุประสงค์การชำระหนี้เป็นเงินตรา**

มาตรา 196 ถ้าหนี้เงินได้แสดงไว้เป็นเงินต่างประเทศ ท่านว่าจะส่งใช้เป็นเงินไทยก็ได้

- **วัตถุประสงค์การชำระหนี้มีหลายอย่าง**

มาตรา 198 ถ้าการอันมีกำหนดพึงกระทำเพื่อชำระหนี้นั้นมี หลายอย่างแต่จะต้องกระทำเพียงการใดการหนึ่งแต่อย่าง เดียว สิทธิที่จะเลือกทำการอย่างใดนั้นตกอยู่แก่ฝ่ายลูกหนี้ เว้นแต่ จะได้ตกลงกันกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 199 การเลือกนั้นท่านให้ทำด้วยแสดงเจตนาแก่คู่กรณี อีกฝ่ายหนึ่ง

บ่อเกิดแห่งหนึ่ง

- หนี้เกิดจาก

นิติกรรมสัญญา

นิติเหตุ

หลักทั่วไปในการบังคับชำระหนี้

- 1. กำหนดชำระหนี้
- 2. การผิดนัดของลูกหนี้
- 3. การผิดนัดของเจ้าหนี้
- 4. การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย

1. กำหนดชำระหนี้

- มาตรา ๒๐๓ ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้นั้นมีได้กำหนดลงไว้ หรือจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้ เจ้าหนี้อย่อมจะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และฝ่ายลูกหนี้ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้โดยพลันดุจกัน
- ถ้าได้กำหนดเวลาไว้ แต่หากกรณีเป็นที่สงสัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลานั้นหาได้ไม่ แต่ฝ่ายลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นก็ได้

2. การผิดนัดของลูกหนี้

- 2.1 มาตรา ๒๐๔ ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และภายหลังแต่นั้นเจ้าหนี้ได้ให้คำเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้อยังไม่ชำระหนี้ไซ้ร์ ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว
- 2.2 ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้อาจชำระหนี้ตามกำหนดไซ้ร์ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้อาจคำนวณนับได้โดยปฏิทินนับแต่วันที่ได้บอกกล่าว
- 2.3 มาตรา ๒๐๖ ในกรณีหนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด
- **ผลของการที่ลูกหนี้ผิดนัด**
 - (ก) มาตรา 215 เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ **เจ้าหนี้จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การหนี้ก็ได้**
 - (ข) มาตรา 216 ถ้าโดยเหตุผิดนัด **การชำระหนี้กลายเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้เจ้าหนี้จะบอกปิดไม่รับชำระหนี้ และจะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ก็ได้**
 - (ค) มาตรา 217 ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายบรรดาที่เกิดแต่ความประมาทเลินเล่อในระหว่างเวลาที่ตนผิดนัด ทั้งจะต้องรับผิดชอบในการที่การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยเพราะอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วย เว้นแต่ความเสียหายนั้นถึงแม้ว่าตนจะได้ชำระหนี้ทันเวลากำหนดก็คงจะต้องเกิดมีอยู่นั่นเอง

3. การผิดนัดของเจ้าหนี้

- 3.1 มาตรา 207 ถ้าลูกหนี้ขอปฏิบัติการชำระหนี้ และเจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้ นั้นโดยปราศจากมูลเหตุอันจะอ้างกฎหมายได้ไซ้ร ท่านว่าเจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด และมาตรา 320 อันจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หรือให้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ นั้น ท่านว่าหาอาจจะบังคับได้ไม่
- 3.2 มาตรา 210 ถ้าลูกหนี้จำต้องชำระหนี้ส่วนของตนต่อเมื่อเจ้าหนี้ชำระหนี้ **ตอบแทน** ด้วย แม้ถึงว่าเจ้าหนี้จะได้เตรียมพร้อมที่จะรับชำระหนี้ตามที่ลูกหนี้ขอปฏิบัติ นั้นแล้วก็ดี หากไม่เสนอที่จะทำการชำระหนี้ตอบแทนตามที่พึงต้องทำ เจ้าหนี้ก็เป็นอันได้ชื่อว่าผิดนัด
- ผลของการที่เจ้าหนี้ผิดนัด
จะทำให้ลูกหนี้ปลดเปลื้องความรับผิด คือ ไม่ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน เพราะเหตุชำระหนี้ล่าช้า เป็นต้น
- ข้อแก้ตัวของเจ้าหนี้
 1. มาตรา 211 ในเวลาที่ลูกหนี้ขอปฏิบัติการชำระหนี้ นั้น หรือในเวลาที่กำหนดไว้ให้เจ้าหนี้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าลูกหนี้มีได้อยู่ในสถานะที่จะสามารถชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้ยังหาผิดนัดไม่ หากว่าเจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้ตามที่ลูกหนี้มาเรียกร้องให้รับชำระ แม้เจ้าหนี้ไม่จะรับชำระ แต่เมื่อในขณะนั้นลูกหนี้แท้จริงแล้วก็ไม่มีความเพียงพอที่จะชำระได้ เจ้าหนี้ก็หาตกเป็นผู้ผิดนัด
 2. มาตรา 212 ถ้ามิได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ หรือถ้าลูกหนี้มีสิทธิที่จะชำระหนี้ได้ก่อนเวลากำหนด การที่เจ้าหนี้มีเหตุขัดข้องชั่วคราวไม่อาจรับชำระหนี้ที่เขาขอปฏิบัติแก่ตนได้นั้น หาทำให้เจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ เว้นแต่ลูกหนี้จะได้บอกกล่าวการชำระหนี้ไว้ล่วงหน้าโดยเวลาอันสมควร

4. การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย

- 4.1 มาตรา 218 ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยจะทำได้เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อค่าเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้นั้น
- ในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยแต่เพียงบางส่วน ถ้าหากว่าส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นจะเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว เจ้าหนี้จะไม่ยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นแล้ว และเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้เสียทั้งหมดที่เดียวก็ได้
- 4.2 มาตรา 219 ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังที่ได้ก่อหนี้ และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบนั้นไซ้ ท่านว่าลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากการชำระหนี้นั้น
- ถ้าภายหลังที่ได้ก่อหนี้ขึ้นแล้วนั้น ลูกหนี้กลายเป็นคนไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ไซ้ ท่านให้ถือเสมือนว่าเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้ตกเป็นอันพันธวิสัยจะนั้น

กฎหมายลักษณะหนี้การรับช่วงสิทธิ

การรับช่วงสิทธิ

มาตรา 226 บุคคลผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ ชอบที่จะใช้สิทธิทั้งหลายบรรดาที่เจ้าหนี้มีอยู่โดยมูลหนี้ รวมทั้งประกันแห่งหนี้นั้นได้ในนามของตนเอง

ช่วงทรัพย์ ได้แก่เอาทรัพย์สินอันหนึ่งเข้าแทนที่ทรัพย์สินอีกอันหนึ่ง ในฐานะนิตินัยอย่างเดียวกันกับทรัพย์สินอันก่อน

การรับช่วงสิทธิ **227** ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้เจ้าหนี้,

229,230 ใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้เดิมของลูกค้าหนี้

การรับช่วงสิทธิ

- การรับช่วงสิทธิ

คือ การที่บุคคลภายนอกอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหนี้เดิม เข้าสวมสิทธิบรรดาเจ้าหนี้เดิมด้วยอำนาจแห่งกฎหมาย

การรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นได้ด้วยอำนาจของกฎหมายเท่านั้น

การรับช่วงสิทธิไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยการตกลงของคู่กรณี

การรับช่วงสิทธิ ตามมาตรา 227

- มาตรา 227 เมื่อเจ้าหนี้ได้รับ ค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายเต็มตามราคาทรัพย์สินหรือสิทธิซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้แล้ว ท่านว่า ลูกหนี้ยอมเข้าสู่ฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ อันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธินั้น ๆ ด้วยอำนาจกฎหมาย

หลักการรับช่วงสิทธิ ตามมาตรา 227

1. ต้องมีความเสียหายเกิดขึ้น ทำให้ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการใช้ค่าเสียหายนั้น และ
2. ลูกหนี้ได้ใช้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าหนี้แล้ว จึงเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้

การรับช่วงสิทธิ ตามมาตรา 229

- มาตรา 229 การรับช่วงสิทธิย่อมมีขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย และย่อมสำเร็จเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังกล่าวต่อไปนี้ คือ
 - (1) บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหนี้เอง และมาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้อีกคนหนึ่งผู้มีสิทธิจะได้รับใช้หนี้ก่อนตน เพราะเขามีบุริมสิทธิ หรือมีสิทธิจำนำจำนอง
 - (2) บุคคลผู้ได้ไปซึ่งอสังหาริมทรัพย์ใด และเอาเงินราคาค่าซื้อใช้ให้แก่ผู้รับจำนองทรัพย์นั้นเสร็จไป
 - (3) บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่น หรือเพื่อผู้อื่นในอันจะต้องใช้หนี้ มีส่วนได้เสียด้วยในการใช้หนี้นั้น และเข้าใช้หนี้นั้น

การรับช่วงสิทธิ ตามมาตรา 230

- มาตรา 230 ถ้าในการที่เจ้านี้ยำบังคับยึดทรัพย์อันหนึ่งอันใดของลูกหนี้นั้นบุคคลผู้ใดจะต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิในทรัพย์อันนั้นเพราะการบังคับยึดทรัพย์ไซ้รู้ ท่านว่าบุคคลผู้นั้นมีสิทธิจะเข้าใช้หนี้เสียแทนได้ อนึ่ง **ผู้ครองทรัพย์** อันหนึ่งอันใด ถ้าจะต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิครองทรัพย์นั้นไปเพราะการบังคับยึดทรัพย์ ก็ย่อมมีสิทธิจะทำได้เช่นเดียวกับที่ว่ามานั้น
ถ้าบุคคลภายนอกผู้ใดมาใช้หนี้แทนจนเป็นที่พอใจของเจ้านี้ยแล้ว บุคคลผู้นั้นย่อมเข้ารับช่วงสิทธิเรียกร้องของเจ้านี้ย แต่สิทธิเรียกร้องอันนี้จะบังคับให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่เจ้านี้ยหาได้ไม่
- ต้องเป็นกรณีที่เจ้านี้ยฟังจนชนะคดีแล้วนำไปยึดทรัพย์
เจ้านี้ยำบังคับยึดทรัพย์ คือการยึดทรัพย์ขาดทอดตลาด
เสี่ยงภัยเสียสิทธิในทรัพย์ คือบุคคลที่น่าจะต้องเสียหรืออาจจะต้องสิทธิในทรัพย์นั้น
เสี่ยงภัยเสียสิทธิครองทรัพย์ คือ บุคคลที่ครองทรัพย์ของลูกหนี้อยู่และอาจจะต้องเสียสิทธิในการครองทรัพย์ เพราะเจ้านี้ยำบังคับยึดทรัพย์
- **วรรค 2** คำว่าบุคคลภายนอก คือ บุคคลในวรรค 1

กฎหมายลักษณะหนี้
การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้
การเพิกถอนการฉ้อฉล

อาจารย์
เจ้าหน้

ธนาคาร กู้เงิน
อาจารย์
ลูกหน้

1 กู้เงิน
ธนาคาร

2 กู้เงิน
ธนาคาร

การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้

- มาตรา 233 ถ้าลูกหนี้ขัดขืนไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้องหรือเพิกเฉยเสียไม่ใช้สิทธิเรียกร้อง เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ต้องเสียประโยชน์ไซ้รู้ ท่านว่าเจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องนั้นในนามของตนเองแทนลูกหนี้เพื่อป้องกันสิทธิของตนในมูลหนี้นั้นก็ ได้ เว้นแต่ในข้อที่เป็นการของลูกหนี้ส่วนตัวโดยแท้
- แม้มาตรา 214 จะกำหนดไว้ว่า ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 733 เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย ก็ตามแต่บางครั้งลูกหนี้อาจจะเพิกเฉยหรือเดินเล่อไม่นำพอดต่อการใช้สิทธิเรียกร้องต่างๆ อันมีต่อบุคคลภายนอก ซึ่งการกระทำหรือเว้นกระทำดังกล่าวของลูกหนี้อาจทำให้เจ้าหนี้เสียหาย เพราะจะทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ลดลง
- เพื่อป้องกันความเสียหายกฎหมายเลยกำหนดมาตรา **233** เพื่อให้เจ้าหนี้เข้าไปใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ได้ในนามของเจ้าหนี้เอง แทนลูกหนี้

• การที่เจ้าหน้าที่จะใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ต้องประกอบไปด้วย

- 1. ลูกหนี้ **ขัดขืน** ไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้อง
- 2. ปรากฏว่าการขัดขืนหรือเพิกเฉยของลูกหนี้ นั้นเป็นเหตุให้ **เจ้าหน้าที่เสียประโยชน์** และ
- 3. การที่เจ้าหน้าที่จะใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ นั้นต้องปรากฏว่าไม่ใช่ข้อที่เป็นการของลูกหนี้ส่วนตัวโดยแท้

1. ลูกหนี้ขัดหนี้ไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้อง

- ลูกหนี้ขัดหนี้ไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้อง จะต้องปรากฏว่าหนี้ของลูกหนี้ที่มีต่อบุคคลภายนอก หรือเรียกอีกอย่างว่า สิทธิเรียกร้องนั้น **ต้องถึงกำหนดชำระแล้ว** แต่ลูกหนี้ไม่ใช้สิทธิโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- สิทธิเรียกร้องนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าต้องเป็นเกิดจากมูลหนี้ อย่างไรก็ดี อาจเกิดจาก สัญญา จัดการงานนอกสั่ง หรือลาภมิควรได้
- ส่วนวัตถุแห่งสิทธิเรียกร้องอาจเป็นการกระทำ เช่น จำงคนก่อสร้างและจะทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้นแต่สร้างไม่เสร็จแล้วลูกหนี้ไม่บังคับฟ้องร้องให้สร้างให้เสร็จ
- หรืองดเว้นกระทำการ เช่น เขาผิดสัญญามาปลูกสร้างตึกหน้าที่ดินทำให้ที่ดินราคาตกแต่ลูกหนี้ก็เพิกเฉยไม่ใช้ สิทธิให้รื้อถอน
- หรือการส่งมอบทรัพย์สิน มีคนจะส่งมอบรถยนต์ที่ขายให้แก่ลูกหนี้แต่เพิกเฉยไม่ยกเรียกร้องเอารถ

2. ปรากฏว่าการขัดขืนหรือเพิกเฉยของลูกหนี้ นั้นเป็นเหตุให้เจ้าหนี้ เสียประโยชน์

- หมายถึงการขัดขืนนั้นทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ ที่ลูกหนี้เหลือมืออยู่ไม่พอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้
- **EX.** ก กู้เงิน ข มา 50,000 บาท ถ้า ก มีทรัพย์สินทั้งหมด ประมาณ 25,000 บาท และเป็นเจ้าหนี้ของนาย ค อีก 25,000 บาท แต่กลับเพิกเฉยไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้องต่อ ค เช่นนี้ ข สามารถใช้สิทธิเรียกร้องของ ก ที่มีต่อ ค ได้ตามมาตรา **233** แต่หนี้ของ ก กับ ค จะต้องถึงกำหนดชำระแล้ว
- **EX.** แต่หากว่า ก นั้นมีทรัพย์สิน เหลืออีกอีก 1 ล้านบาท เช่นนี้ การที่ ก ไม่ใช่สิทธิเรียกร้องต่อ ค ไม่ถือว่าการเพิกเฉย เพราะไม่ได้ทำให้ ข เจ้าหนี้เสียประโยชน์แต่อย่างใด
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 809/2518 ผู้ถือหุ้นค้างชำระค่าหุ้นอยู่เพราะกรรมการบริษัทและผู้ชำระบัญชีไม่เรียกเก็บ โฉทกซึ่งเป็นเจ้าหนี้เรียกให้ผู้ถือหุ้นชำระได้พร้อมด้วยดอกเบี้ยตั้งแต่วันฟ้อง

3. การที่เจ้าหน้าที่จะใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้นั้นต้องปรากฏว่าไม่ใช่ข้อที่เป็นการ ของลูกหนี้ส่วนตัวโดยแท้

- การส่วนตัวของลูกหนี้โดยแท้แบ่งออกเป็น 2 ประการ

3.1 สิทธิส่วนตัวที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่น สิทธิฐานะของบุคคล สิทธิในทางครอบครัว

การฟ้องให้ใช้นาม ตามมาตรา 18

การสมรส

การหย่า

การรับหรือไม่รับรองบุตร

การรับบุตรบุญธรรม

• **3.2** สิทธิบางอย่างแม้จะเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่เมื่อมีลักษณะเป็นการของลูกหนี้ส่วนตัวโดยแท้ เช่น

1. สิทธิถอนคืนการให้เพราะเหตุผู้รับประกันประพฤติเนรคุณตามมาตรา 531

2. สิทธิของลูกหนี้ในการที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายในกรณีหมิ่นประมาท

3. สิทธิของลูกหนี้ในการที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446

4. หนี้ต้องเสียหาย เพราะถูกทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมในการที่เรียกค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 446

วรรค 2

5. สิทธิที่จะได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูมาตรา 1598/14

6. สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนเกี่ยวกับสัญญาหมั้น ตามมาตรา 1447 วรรค 2

- **คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2159/2562** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 233 สิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้จะใช้แทนลูกหนี้เพื่อป้องกันสิทธิของตนในมูลหนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ขัดขืนไม่ยอมมาใช้สิทธิเรียกร้องหรือเพิกเฉยไม่ใช้สิทธิเรียกร้อง อันเป็นเหตุให้เจ้าหนี้เสียประโยชน์นั้น กฎหมายมิได้ระบุว่าสิทธิเรียกร้องอะไรบ้างที่เจ้าหนี้จะใช้แทนลูกหนี้ได้ เพียงแต่ห้ามมิให้ใช้สิทธิซึ่งมีลักษณะเป็นการส่วนตัวของลูกหนี้โดยแท้เท่านั้น สิทธิดังกล่าวจึงไม่จำกัดอยู่เฉพาะสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินหรือเป็นเรื่องหนี้เงินเท่านั้น สิทธิซึ่งเป็นการเฉพาะตัวจึงอาจเป็นได้ทั้งสิทธิที่ไม่เกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือเป็นสิทธิที่เกี่ยวกับทรัพย์สินก็ได้ แต่ต้องมีลักษณะเป็นการส่วนตัว ซึ่งโดยปกติทั่วไปสิทธิเรียกร้องที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมักจะไม่เป็นการเฉพาะตัว แต่ในบางกรณีอาจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างลูกหนี้กับบุคคลภายนอกหรือเป็นเรื่องที่ลูกหนี้แต่ผู้เดียวเป็นผู้พิจารณาว่าจะใช้สิทธิดังกล่าวหรือไม่ เช่น การเพิกถอนการให้เพราะเหตุเนรคุณ หรือสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน กรณีที่มีการผิดสัญญาหมั้นหรือชายคู่หมั้นเรียกค่าสินไหมทดแทนจากชายผู้ล่วงละเมิดหญิงคู่หมั้น สิทธิในการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูซึ่งเป็นหนี้ระหว่างสามีภริยาและบิดามารดากับบุตร สิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ แม้จะเกี่ยวกับทรัพย์สิน เจ้าหนี้ก็ไม่อาจเข้าไปเรียกร้องแทนลูกหนี้ได้ เพราะเป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ แต่สำหรับสิทธิเรียกร้องทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดแก่ลูกหนี้ซึ่งเป็นทายาทแห่งกองมรดกนั้น จะเห็นได้ว่า ป.พ.พ. มาตรา 1614 ได้บัญญัติเป็นการเฉพาะว่า ถ้าทายาทสละมรดกด้วยวิธีใดโดยที่รู้อยู่ว่าการที่ท่าเช่นนั้นจะทำให้เจ้าหนี้ของตนเสียเปรียบ เจ้าหนี้มีสิทธิร้องขอให้เพิกถอนการสละมรดกนั้นเสียได้ สิทธิในการเรียกร้องทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดแก่ลูกหนี้ซึ่งเป็นทายาทแห่งกองมรดกนั้น จึงมิใช่เป็นสิทธิในข้อที่เป็นการส่วนตัวโดยแท้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 233 แต่อย่างใด เมื่อจำสืบตำรวจ ส. เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินมรดกจึงตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของเจ้ามรดกโดยทันทีตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 วรรคหนึ่ง รวมถึงจำเลยที่ 4 ซึ่งเป็นทายาทของเจ้ามรดก โจทก์ในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของจำเลยที่ 4 จึงใช้สิทธิเรียกร้องแทนจำเลยที่ 4 ในนามของโจทก์เพื่อให้จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 โอนที่ดินพิพาทในส่วนที่ตกทอดเป็นทรัพย์สินมรดกของจำเลยที่ 4 ได้

ข้อสังเกต

- 1. การใช้สิทธิเรียกร้องนั้นไม่ต้องได้รับความยินยอมจากลูกหนี้
- 2.หนี้ ระหว่าง เจ้าหนี้ต่อลูกหนี้ หรือ หนี้ระหว่างลูกหนี้กับลูกหนี้ของลูกหนี้ ไม่ว่าจะหนี้ไหนจะเกิดขึ้นก่อนไม่สำคัญหากใน ขณะนั้น หนี้ระหว่างลูกหนี้กับลูกหนี้ของลูกหนี้ ถึงกำหนดชำระแล้ว เจ้าหนี้นยอมสิทธิเรียกร้อง ตามมาตรา 233
- 3.แม้หนี้ของเจ้าหนี้เองที่มีต่อลูกหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ เจ้าหนี้ก็ใช้สิทธิของลูกหนี้ได้ตามมาตรา 233 ขอ เพียงแค่ หนี้ระหว่างลูกหนี้กับลูกหนี้ของลูกหนี้ ถึงกำหนดชำระแล้ว
- 4.ผลของการเรียกร้องนั้นทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้เข้าสู่กองทรัพย์สินไม่ใช่ตกเป็นของเจ้าหนี้
- 5.การใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 233 นั้นจะต้องฟ้องศาลเท่านั้น
- 6.หากลูกหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องไปแล้วต่อมามีละเลยไม่ดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นไป เจ้าหนี้ใช้มาตรา 233 เข้ามาต่อได้

หมายเรียกลูกหนี้เข้ามาในคดี

- มาตรา 234 เจ้าหนี้ผู้ใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้นั้นจะต้องขอหมายเรียกลูกหนี้เข้ามาในคดีนั้นด้วย
- กล่าวคือที่ต้องเรียกเข้ามานั้น เป็นเพราะลูกหนี้กับลูกหนี้ของลูกหนี้เท่านั้นที่ทราบความจริงที่เกิดขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8851/2559 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 234 บัญญัติให้เจ้าหนี้ผู้ใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้จะต้องขอหมายเรียกลูกหนี้เข้ามาในคดีนี้ด้วย เพราะการที่เจ้าหนี้ผู้ใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ขัดขึ้นหรือเพิกเฉยไม่ใช้สิทธิเรียกร้องของตนเป็นเหตุให้เจ้าหนี้เสียประโยชน์เป็นสิทธิของเจ้าหนี้ที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย จึงต้องการให้ลูกหนี้ซึ่งทราบรายละเอียดหนี้สินระหว่างตนกับลูกหนี้ของลูกหนี้ยิ่งกว่าเจ้าหนี้ที่มาใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้เข้ามาในคดีเพื่อให้ได้มีโอกาสรักษาสิทธิของตน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 454/2559 คดีนี้โจทก์ฟ้องโดยใช้สิทธิเรียกร้องของจำเลยร่วมตาม ป.พ.พ. มาตรา 233 กับได้ขอหมายเรียกจำเลยร่วมมาในคดีนั้นด้วย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 234 จำเลยร่วมให้การว่าฟ้องโจทก์เป็นฟ้องชั้น และจำเลยร่วมไม่ได้เพิกเฉยในการใช้สิทธิเรียกร้องต่อจำเลยทั้งสอง จึงเป็นคำให้การที่ไม่ได้แสดงถึงสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกับคำฟ้องของโจทก์ในการที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากจำเลยทั้งสอง และเป็นคำให้การที่ไม่ยอมรับฐานะของโจทก์ในการใช้สิทธิตาม ป.พ.พ. มาตรา 233 จำเลยร่วมจึงไม่อาจขอเปลี่ยนสถานะจากจำเลยเป็นโจทก์ได้ อีกทั้งไม่สามารถเข้ามาเป็นคู่ความได้ด้วยการร้องสอดตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 วรรคหนึ่ง ที่ระบุเฉพาะแต่บุคคลภายนอกที่มีคู่ความเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2564/2546

ขณะที่มีการชำระบัญชี บริษัท ท. ยังเป็นหนี้ค่าภาษีอากรค้างแก่โจทก์อยู่จำนวนหนึ่ง ดังนั้นการที่ผู้ชำระบัญชีของบริษัท ท. แบ่งเงินอันเป็นสินทรัพย์ที่เหลืออยู่ของบริษัทให้แก่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นไป ไม่ว่าจะจำเลยที่ 1 จะรับไว้โดยสุจริตหรือไม่ ก็เป็นการฝ่าฝืน ป.พ.พ. มาตรา 1269 และถือได้ว่า จำเลยที่ 1 ได้รับเงินส่วนแบ่งดังกล่าวมาโดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ เงินส่วนแบ่งดังกล่าวจึงเป็นลาภมิควรได้ที่จำเลยที่ 1 ต้องคืนให้แก่บริษัท ท. ผู้เป็นเจ้าของเงินตาม ป.พ.พ. มาตรา 406

กรณีที่บริษัท ท. โดยผู้ชำระบัญชี ชัดขึ้นไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 คืนเงินส่วนแบ่งที่ได้รับไปคืน หรือเพิกเฉยไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าว เป็นเหตุให้โจทก์ผู้เป็นเจ้าของหนี้ค่าภาษีอากรค้างต้องเสียประโยชน์ โจทก์ก็มีสิทธิที่จะใช้สิทธิเรียกร้องนั้นในนามของตนเองแทนบริษัท ท. ลูกหนี้ได้ โดยต้องขอหมายเรียกบริษัท ท. เข้ามาในคดีด้วย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 233 และ 234

โจทก์ไม่ได้บรรยายฟ้องให้เห็นว่า โจทก์ฟ้องคดีแทนบริษัท ท. เพราะบริษัทดังกล่าว โดย ส. ผู้ชำระบัญชีได้ชัดเจนไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 คืนเงินส่วนแบ่งที่จำเลยที่ 1 รับไปโดยมิชอบแก่บริษัท ท. หรือเพิกเฉยไม่ใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าว รวมทั้งมิได้ขอหมายเรียกบริษัท ท. ซึ่งเป็นลูกหนี้โดยตรงของโจทก์เข้ามาในคดีนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 233 และ 234 แต่ฟ้องเรียกให้จำเลยที่ 1 คืนเงินส่วนแบ่งสินทรัพย์ที่จำเลยที่ 1 ได้รับจากผู้ชำระบัญชีโดยมิชอบให้แก่โจทก์โดยตรง โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 เนื่องจากจำเลยที่ 1 ไม่มีหน้าที่ทางนิติกรรม หรือมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องคืนเงินสินทรัพย์ของบริษัท ท. ที่ตนได้รับไว้ให้แก่โจทก์แต่อย่างใด

เจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้เรียกเงินเต็มจำนวนที่ยังค้างชำระแก่ลูกหนี้ โดยไม่ต้อง
ค้ำประกันถึงจำนวนที่ค้างชำระแก่ตนก็ได้

- มาตรา 235 เจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้เรียก **เงินเต็มจำนวน**ที่ยังค้างชำระแก่ลูกหนี้ โดย **ไม่ต้อง**
ค้ำประกันถึงจำนวนที่ค้างชำระแก่ตนก็ได้ ถ้า **จำเลย**ยอมใช้เงินเพียง **เท่าจำนวนที่ลูกหนี้เดิมค้างชำระแก่**
เจ้าหนี้ นั้น คดีก็เป็นเสร็จกันไป แต่ถ้าลูกหนี้เดิมได้เข้าชื่อเป็นโจทก์ด้วย ลูกหนี้เดิมจะขอให้ศาลพิจารณา
พิพากษาต่อไปในส่วนจำนวนเงินที่ยังเหลือติดค้างอยู่ก็ได้

แต่อย่างไรก็ดี ท่าน **มิให้เจ้าหนี้ได้รับมากกว่าจำนวนที่ค้างชำระแก่ตน**นั้นเลย

- มาตรา 235 จะต้องเป็นหนี้เงินเท่านั้น คือ หนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ และ หนี้ระหว่างลูกหนี้ของลูกหนี้
จะต้องเป็นหนี้เงินจึงจะคิดหักกันได้
จำเลย คือ ลูกหนี้ของลูกหนี้

การฟ้อง

โจทก์
เจ้าหนี้

ลูกหนี้เดิม
ลูกหนี้

จำเลย
ลูกหนี้ของลูกหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6095/2560

- มูลหนี้ตามคำฟ้องที่โจทก์นำมาฟ้องคดีนี้เป็นมูลหนี้ค่าเบียดปรับในหนี้ภาษีอากร ซึ่งตามประมวลรัษฎากร ไม่มีบทบัญญัติให้โจทก์คิดดอกเบี้ยจากเบียดปรับดังกล่าวได้ แม้ว่าการฟ้องคดีของโจทก์จะเป็นการใช้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ร่วมในนามตนเองตาม ป.พ.พ. มาตรา 233 แต่การใช้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ก็ห้ามมิให้โจทก์ได้รับชำระหนี้มากกว่าจำนวนที่ค้างชำระ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 235 วรรคสอง ดังนั้น โจทก์จึงไม่มีสิทธิได้รับดอกเบี้ยจากเบียดปรับ

ลูกหนี้ของลูกหนี้มีข้อต่อสู้เดิมอย่างไรสามารถยกต่อสู้โจทก์เจ้าหนี้ได้

- มาตรา 236 จำเลยมีข้อต่อสู้ลูกหนี้เดิมอยู่อย่างใด ๆ ท่านว่าจะยกขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ได้ทั้งนั้น เว้นแต่ข้อต่อสู้ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อยื่น

ฟ้องแล้ว

- เช่น อาจต่อสู้ว่า
 1. สัญญาเดิมที่ทำไว้เป็นโมฆะหรือโมฆียะ
 2. ต่อสู้ว่าชำระหนี้บางส่วนแล้ว
 3. ต่อสู้ว่าปลดหนี้แล้ว
 4. หักกลบหนี้แล้ว
 5. แปลงหนี้ใหม่
 6. หนี้เกือบนกเลิกกัน

การเพิกถอนการฉ้อฉล

- มาตรา 237 เจ้าหนี้ชอบที่จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนเสียได้ซึ่งนิติกรรมใด ๆ อันลูกหนี้ได้กระทำการทั้งรู้ว่าจะเป็นการ
ให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่ทำนิติกรรมนั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้ลาภออกแต่
การนั้นมิได้รู้เท่าถึงข้อความจริงอันเป็นทางให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบนั้นด้วย แต่หากกรณีเป็นการทำให้โดยเสนอหา ท่านว่า
เพียงแต่ลูกหนี้เป็นผู้รู้ฝ่ายเดียวเท่านั้นก็พอแล้วที่จะขอเพิกถอนได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับแก่นิติกรรมใดอันมิได้มีวัตถุประสงค์เป็นสิทธิในทรัพย์สิน
แม้มาตรา 214 จะกำหนดไว้ว่า ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 733 เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สิน
ของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย ก็ตามแต่เนื่องจากความเป็นจริง
แล้วลูกหนี้อย่อมมีสิทธิจัดการอย่างใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของตนก็ได้และอาจจะได้จำหน่ายไประหว่างนั้น ซึ่งส่งผลเมื่อเจ้าหนี้
จะบังคับชำระหนี้ทำให้ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาตรา 237 จึงเกิดขึ้นเพื่อให้เจ้าหนี้
ควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้ได้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ โดยให้เจ้าหนี้ร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนเสียซึ่งนิติ
กรรมใดๆที่ลูกหนี้ได้ทำอันเป็นการฉ้อฉลเจ้าหนี้

อาจารย์

ธนาคารกู้เงิน
อาจารย์

1 ผู้รับโอน
ทรัพย์สินจากธนกร
ภาลงอก

2 ผู้รับโอน
ทรัพย์สินจากธน
กร ภาลงอก

เจ้าหน้าที่ (มาย) ลากงอก

เจ้าหน้าที่ (อาจารย์)

เมษา (ลูกหน้)

สุภิกา 1130-
1131/2505

หลักการการใช้สิทธิเพิกถอนการซื้อผล

- 1. ลูกหนี้ได้กระทำนิติอันเป็นการซื้อผล นิติกรรมอันเป็นการซื้อผล คือ นิติกรรมที่ลูกหนี้ทำลงไปโดยรู้ว่าจะเป็นการให้เจ้าหนี้ **เสียเปรียบ** แบ่งได้ 2 ประการ
 - ประการที่แรก**
 - ลูกหนี้ทำนิติกรรมดังกล่าวไปแล้ว ลูกหนี้จะมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ จะเป็นการ **จำหน่ายจ่ายโอน** ทรัพย์สิน หรือ **สละประโยชน์** อันเกี่ยวกับทรัพย์สิน
 - แต่ถ้าลูกหนี้มีทรัพย์สินมากมายเพียงพอชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ ถ้าลูกหนี้จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน หรือ สละประโยชน์อันเกี่ยวกับทรัพย์สิน เจ้าหนี้ก็ไม่เสียเปรียบ
- หลักที่จะถือว่าเจ้าหนี้เสียเปรียบหรือไม่นั้นให้พิจารณาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ว่าเพียงพอชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้หรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4503/2560

- คำฟ้องโจทก์ได้บรรยายถึงสภาพแห่งข้อหาว่า โจทก์เป็นเจ้าของที่ดินตามคำพิพากษาของจำเลยที่ 1 และโจทก์ได้บังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 แต่ไม่สามารถบังคับชำระหนี้ได้เนื่องจากทรัพย์สินที่ยึดมีภาระหนี้จำนองไม่มีเงินเหลือเพียงพอที่จะชำระหนี้แก่โจทก์ และจำเลยที่ 1 ไม่มีทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดินพิพาทที่จำเลยที่ 1 นำไปจดทะเบียนขายให้แก่จำเลยที่ 2 โดยไม่สุจริตเป็นการฉ้อฉลทำให้โจทก์เสียเปรียบ ซึ่งเป็นการฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมการซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยทั้งสองอันเกิดจากการฉ้อฉล ตาม ป.พ.พ. มาตรา 237 ให้ที่ดินกลับมาเป็นของจำเลยที่ 1 เพื่อการใช้สิทธิในการบังคับคดีของโจทก์ แม้โจทก์จะบรรยายฟ้องและมีคำขอตอนท้าย ขอให้บังคับจำเลยที่ 1 จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้ตกเป็นของบุตรทั้งสี่ของโจทก์กับจำเลยที่ 1 ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ข้อ 4 ซึ่งไม่อาจกระทำได้เพราะโจทก์ได้เลือกใช้สิทธิในการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ตามเงื่อนไขแห่งสัญญาประนีประนอมยอมความ ข้อ 9 แล้ว จึงไม่อาจย้อนกลับมาบังคับคดีให้จำเลยที่ 1 ดำเนินการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้เป็นไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ข้อ 4 ได้อีก แต่คำฟ้องและคำขอบังคับถือเป็นคนละส่วนกัน ไม่มีผลทำให้คำฟ้องและคำขอบังคับของโจทก์ในตอนแรกที่เป็นการใช้สิทธิโดยชอบต้องเสียไป โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องเพิกถอนนิติกรรมการซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยทั้งสอง

• ประการที่สอง

- นิติกรรมที่ลูกหนี้ทำลงไป จะต้องรู้ว่าเป็นทางทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ หากเชื่อโดยสุจริตก็ไม่ถือว่าทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ
- และการทำนิติกรรมโดยทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบนั้น จะต้องเป็นกรณีที่ ลูกหนี้และเจ้าหนี้เป็นหนี้กันอยู่ก่อนแล้ว แล้วลูกหนี้ไปทำนิติกรรมนั้นลงไป
- แต่หากว่านิติกรรมดังกล่าวลูกหนี้ได้กระทำไปก่อนจะมาเป็นลูกหนี้เจ้าหนี้กัน แม้เจ้าหนี้จะคิดว่าตนเสียเปรียบ แต่เมื่อขณะทำลูกและเจ้าหนี้ไม่ได้เป็นหนี้กัน จึงไม่ถือว่าเจ้าหนี้เสียเปรียบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1165/2523

จำเลยกับ พ. จดทะเบียนหย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยาแล้วและตกลงยกที่ดินพิพาทให้บุตรทั้งสอง ต่อมาจำเลยได้กู้เงินโจทก์ และนำโฉนดที่ดินพิพาทดังกล่าวไปให้โจทก์ยึดถือไว้เป็นประกันดังนี้ ขณะจำเลยและ พ. ยกทรัพย์พิพาทให้บุตรทั้งสอง โจทก์ยังไม่อยู่ในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ของจำเลยโจทก์จึงไม่มีทางเสียเปรียบ

- 2. ถ้านิติกรรมจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของตนไปโดยมิใช่เป็นการทำให้โดยเสน่หาแล้ว เจ้าหนี้จะขอเพิกถอนได้ต่อเมื่อ พิสูจน์ได้ว่าในขณะที่นิติกรรม บุคคลผู้ได้ลาภนอกแต่การนั้นได้รู้ถึงข้อความจริง อันเป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ
 - คือ ตั้เองรู้ในขณะที่เข้าทำนิติกรรม
 - หากรู้ภายหลังทำนิติกรรม ถือว่า สุจริตและได้ทรัพย์สินมาโดยมีค่าตอบแทน เจ้าหนี้จะขอเพิกถอนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 652/2508

จำเลยทำหนังสือสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องของจำเลยในเงินค่าจ้างเหมาก่อสร้างอาคารให้แก่ผู้ร้องซึ่งเป็นเจ้าหนี้โดยบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องนั้นและได้รับความยินยอมแล้วสิทธิที่จะได้รับเงินค่าจ้างเหมาก็ตกเป็นของผู้ร้องและขาดจากการเป็นสิทธิหรือทรัพย์สินของจำเลย แม้ว่าขณะโอนสิทธิเรียกร้องจะยังไม่ถึงกำหนดงวดที่จำเลยจะได้รับเงินตามสัญญาจ้างเหมาก็ตาม และเมื่อไม่ปรากฏว่าในขณะที่โอนผู้ร้องได้รู้ถึงข้อความจริงอันเป็นทางให้เจ้าหนี้อื่นรวมทั้งโจทก์ต้องเสียเปรียบโจทก์ก็ไม่มีสิทธิจะขอให้ศาลอายัดเงินจำนวนนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2010/2525

การที่จำเลยที่ 1 โอนขายที่พิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 และ ที่ 3 โดยไม่โอนขายให้โจทก์ก่อนตามข้อตกลงในสัญญาประนีประนอมยอมความยอมเป็นการทำนิติกรรมทั้งที่รู้ยู่ว่าเป็นทางให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้เสียเปรียบ เมื่อจำเลยที่ 2 และที่ 3 รู้เท่าถึงข้อความจริงอันเป็นทางให้โจทก์เสียเปรียบนั้นด้วย โจทก์ยอมมีสิทธิร้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมซื้อขายที่พิพาทระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 และที่ 3 ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 237 และขอให้บังคับจำเลยที่ 1 โอนขายที่พิพาทให้แก่โจทก์ได้

• 3.หากเป็นการทำให้โดยเสน่หา เพียงแต่ลูกหนี้รู้ฝ่ายเดียวเท่านั้นก็พอแล้วที่จะขอเพิกถอนได้

- เรื่องการ ให้โดยเสน่หา ไม่สนใจว่าบุคคลภายนอกจะรู้หรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 291/2513

นิติกรรมการโอนที่ดินรายพิพาทให้ผู้ร้องได้ทำเป็นการยกให้โดยเสน่หา ดังนี้ ที่ผู้ร้องอ้างว่าได้ชำระหนี้แทนบิดาและจำเลยผู้โอนซึ่งเป็นมารดา จะถือว่าเป็นค่าตอบแทนโดยตรงหาได้ไม่ การที่บุตรชำระหนี้แทนบิดามารดาเป็นหน้าที่ทางศีลธรรมประการหนึ่ง ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงประเภทนิติกรรมให้เป็นอื่นไปได้ ฉะนั้น การที่จำเลยโอนที่ดินรายพิพาทให้ผู้ร้องเพียงแต่จำเลยและสามีรู้ฝ่ายเดียวว่า เป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบก็พอแล้วที่จะเพิกถอนการโอนได้ ข้อที่ผู้ร้องอ้างว่าจำเลยยังมีที่ดินอีกแปลงหนึ่ง ก็ปรากฏว่าจำเลยมีเจ้าหนี้อื่นอีกหลายราย บางรายก็ยังฟ้องร้องอยู่ ราคาที่ดินที่ว่าก็ยังโต้เถียงกันไม่แน่ว่าทรัพย์สินของจำเลยจะพอชำระหนี้ครบถ้วนหรือไม่ ดังนี้ ถือว่าการที่จำเลยโอนที่ดินให้ผู้ร้อง เป็นทางให้โจทก์ผู้เป็นเจ้าหนี้เสียเปรียบ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 47/2524

ม. เจ้าของที่ดินกู้เงินโจทก์โดยนำโฉนดที่ดินพิพาทมาให้โจทก์ยึดถือไว้เป็นประกัน โดยระบุไว้ในสัญญาว่าได้นำโฉนดที่ดินพิพาทมาจำนองไว้ภายใน 3 ปี แม้จะไม่มีผลบังคับในทางจำนอง แต่การที่ ม. เอาที่ดินพิพาทไปโอนให้ผู้ร้องโดยเสน่หาหลังจากกู้เงินจากสามีโจทก์ไปเพียง 15 วัน ม. ย่อมรู้อยู่ว่าจะเป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ การที่โจทก์ลงชื่อในฐานะเจ้าของที่ดินข้างเคียงเมื่อผู้ร้องทั้งสามแยกการครอบครองกันเป็นส่วนสัดส่วนและยื่นเรื่องราวขอแบ่งแยกโฉนด ก็เป็นเรื่องปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น มิใช่เป็นการสละสิทธิที่จะบังคับคดีต่อไป กรณีต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 โจทก์มีสิทธินำยึดที่ดินพิพาทเพื่อขายทอดตลาดได้

ข้อสังเกต

- 1. เจ้าหนี้ที่จะขอเพิกถอนได้นั้นหมายถึงเจ้าหนี้ทั้งหลายทั่วไปๆ
 - 2. นิติกรรมอันเป็นการขอลดไม่ได้หมายความว่าความเฉพาะนิติกรรมโอนทรัพย์สินเท่านั้น
 - นิติกรรมที่เป็นการสละสิทธิหรือประโยชน์ หรือทรัพย์สินสิ่งใดที่ลูกหนี้ได้ไว้แล้ว ถือว่าเป็นการขอลดตามมาตรา 237 ได้
 - 2.1 ลูกหนี้ได้เป็นเจ้าหนี้ของผู้อื่นอยู่ด้วยจึงมีสิทธิเรียกร้องในหนี้นั้นแต่กลับไป **ปลดหนี้** ให้กับลูกหนี้
 - 2.2 ลูกหนี้ได้เป็นผู้รับประโยชน์ในสัญญาประกันชีวิตของผู้อื่น แต่ลูกหนี้ **สละประโยชน์เสีย**
 - 2.3 ลูกหนี้เป็นผู้ได้รับมรดกตกทอดมาแต่ลูกหนี้ **แสดงเจตนาสละมรดก** มาตรา 1612 และพิจารณามาตรา 1614 วรรค 1 ที่กล่าวมานี้ไม่ใช่การจำหน่ายทรัพย์สินโดยตรงแต่ถือว่าอยู่ในขอบข่ายที่เจ้าหนี้ขอเพิกถอนได้ตามมาตรา 237
 - 3. หนี้ที่เจ้าหนี้จะขอใช้สิทธิเพิกถอน จะต้องถึงกำหนดชำระหรือไม่ คำตอบคือ เป็นอย่างเดียวกับมาตรา 233 ไม่สนใจว่าหนี้ของเจ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วหรือไม่
 - 4. หากลูกหนี้เป็นหนี้อยู่แล้ว แล้วไปก่อหนี้เพิ่มมาอีก เจ้าหนี้จะเพิกถอนไม่ได้ เพราะการที่ลูกหนี้ไปก่อหนี้ขึ้นใหม่ไม่ใช่เป็นการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของตนอันเป็นการทำให้ลูกหนี้จมนลง
- การก่อหนี้ขึ้นใหม่อีกไม่ใช่เรื่องการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของตนอันเป็นการทำให้ลูกหนี้จมนลง แต่การก่อหนี้ขึ้นใหม่อีกเป็นเพียงการเพิ่มภาระผูกพันของลูกหนี้ขึ้นใหม่เท่านั้นเอง**

จะใช้บังคับกับนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นสิทธิในทรัพย์สินไม่ได้

- บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับแก่นิติกรรมใดอันมิได้มีวัตถุประสงค์เป็นสิทธิในทรัพย์สิน
 - นิติกรรมใดอันมิได้มีวัตถุประสงค์เป็นสิทธิในทรัพย์สิน ได้แก่
 - นิติกรรมเกี่ยวข้องกับสิทธิในครอบครัว เช่น การสมรส การรับรองบุตร การรับบุตรบุญธรรม การหย่า

หลัก

- นิติกรรมอันลูกหนี้ได้กระทำลงและทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นนิติกรรมที่ทำให้กองทรัพย์สินของลูกหนี้ลดน้อยลงไม่พอที่จะใช้หนี้แก่เจ้าหนี้อันเป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ เช่น ขาย หรือให้ แต่อาจมีตัวอย่างในกรณีอื่นๆ อีกตามแนวคำพิพากษาฎีกา (รวมฎีกาแพ่งหน้า ๑๒๙-๑๓๖) คือ
 - โอนขายทรัพย์สิน 378/2535, 1140/2536, 1821/2548
 - ให้ 2256/2532, 8506/2557
 - การชำระหนี้เฉพาะเจ้าหนี้บางราย 870/2509, 1130/2515
 - การที่ลูกหนี้ทำสัญญาจะขายทรัพย์สินเฉพาะสิ่งแล้วกลับโอนขายให้ผู้อื่น 1392/2545, 4384/2540
 - นิติกรรมก่อทรัพย์สินสิทธิ 462/2519, 5881/2541
 - ปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ของตน 802/2519
 - กู้ยืม 13121/2557, 2738/2550, 3910/2514

สิทธิของบุคคลภายนอกที่ได้ทรัพย์สินนั้นไป

- มาตรา 238 การเพิกถอนดังกล่าวมาในบทมาตรา(237)ก่อนนั้นไม่อาจกระทบกระทั่งถึงสิทธิของบุคคลภายนอก อันได้มาโดยสุจริตก่อนเริ่มฟ้องคดีขอเพิกถอน
อนึ่งความที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าสิทธินั้นได้มาโดยเสนาหา
- มาตรานี้ เป็นผลมาจากการเพิกถอนการข้อยจล ว่าไม่มีผลกระทบกระทั่งถึงสิทธิของบุคคลภายนอก ที่ได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริต
- บุคคลภายนอกในมาตรา 238 นี้ หมายถึง บุคคลที่ได้รับทรัพย์สินต่อจากผู้ได้ ลากงอก และรวมถึงบุคคลที่รับโอนต่อไปกัน เป็นทอดๆ ก็ได้ โดยได้ทรัพย์สิน คือ
 - โดยสุจริต
 - โดยเสียค่าตอบแทน
 - ได้มาก่อนเริ่มต้นฟ้องคดีขอเพิกถอนการข้อยจล

ภาพประกอบความเข้าใจ มาตรา 238

ให้

เจ้าหน้าที่ อาจารย์

ลูกหนี้ เมษา

ผู้ได้ลาภออก มาย

ผู้ซื้อต่อผู้ได้ลาภออก คือ บุคคลภายนอกตามมาตรา 238 ธีร

ผู้ซื้อต่อผู้ได้ลาภออก คือ บุคคลภายนอกตามมาตรา 238 ศี

ผู้ได้ลาภออก แพท

ผู้ซื้อต่อผู้ได้ลาภออก คือ บุคคลภายนอกตามมาตรา 238 ญัฐ

- โดยสุจริต
- โดยเสียค่าตอบแทน
- ได้มากกว่าเริ่มต้น **ฟ้องคดีขอเพิกถอนการ**
ฉ้อฉล

การเพิกถอนเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ทุกคน

- มาตรา 239 การเพิกถอนนั้นย่อมได้เป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้หมดทุกคน
- เมื่อเพิกถอนแล้วทำให้ทรัพย์สินนั้นกลับเข้าสู่กองทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าหนี้ต่างๆก็มาใช้สิทธิในกองทรัพย์สินได้

กำหนดอายุความ

- มาตรา 240 การเรียกร้องขอเพิกถอนนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่เวลาที่เจ้าหนี้ได้รู้ต้นเหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอน หรือพ้นสิบปีนับแต่ได้ทำนิติกรรมนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 621/2525

เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมการซื้อขายที่พิพาทระหว่างล. กับจำเลยภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่โจทก์ได้รู้ต้นเหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอนคือวันที่โจทก์ฟ้อง ล. กับจำเลยเป็นคดีอาญาหาว่าร่วมกันฉ้อโกงโจทก์เกี่ยวกับที่พิพาท คดีของโจทก์จึงขาดอายุความฟ้องร้องตาม ป.พ.พ. ม.240

- **คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5686/2561** การฟ้องเพิกถอนการฉ้อฉลตาม ป.พ.พ. มาตรา 237 อันจะต้องตกอยู่ในบังคับแห่งอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา 240 กรณีต้องเป็นเรื่องที่ลูกหนี้เป็นเจ้าของทรัพย์สินมีอำนาจทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น อันเป็นนิติกรรมที่สมบูรณ์

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้เป็นที่ยุติว่า นิติกรรมซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่าง ส. ผู้ขาย กับจำเลยที่ 1 ผู้ซื้อ เกิดจากเจตนาลวงตกเป็นโมฆะ จำเลยที่ 1 จึงไม่ใช่เจ้าของที่ดินพิพาทและไม่มีอำนาจขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 กรณีจึงไม่ใช่เป็นการฟ้องเพิกถอนการฉ้อฉลตาม ป.พ.พ. มาตรา 237 ไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องฟ้องภายในอายุความ 1 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 240 แม้ขณะที่จำเลยที่ 1 ขายที่ดินแก่จำเลยที่ 2 ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 1061/2556 ศาลฎีกายังไม่ได้พิพากษาเพิกถอนนิติกรรมซื้อขายระหว่าง ส. กับจำเลยก็ตาม เมื่อจำเลยที่ 2 รับโอนโดยไม่สุจริต จึงไม่ได้รับการคุ้มครองตาม ป.พ.พ. มาตรา 155 วรรคหนึ่ง ตอนท้าย ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงยังไม่ขาดอายุความ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 392/2561

คดีเดิมที่โจทก์ฟ้อง น. และจำเลยที่ 1 ซึ่งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว เป็นคดีที่โจทก์ฟ้องให้เพิกถอนการฉ้อฉล เพราะการโอนที่ดินพิพาทของ น. ให้แก่จำเลยที่ 1 ทำให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของ น. เสียเปรียบซึ่งผลของคำพิพากษาคดีดังกล่าวมีผลทำให้การโอนที่ดินพิพาทระหว่าง น. และจำเลยที่ 1 ต้องถูกเพิกถอนและ น. ต้องโอนที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ตามสัญญาจะซื้อขายเดิม สิทธิของโจทก์ซึ่งนำมาฟ้องคดีนี้จึงเกิดขึ้นจากคำพิพากษาของศาลในคดีก่อนนั่นเอง เป็นเรื่องที่โจทก์ต้องฟ้องคดีนี้เพื่อให้เป็นไปตามผลของคำพิพากษาคดีก่อน ซึ่งโจทก์ไม่อาจที่จะบังคับคดีในคดีก่อนได้ เนื่องจากจำเลยที่ 1 ได้โอนที่ดินพิพาทให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกไปแล้ว การฟ้องคดีนี้ของโจทก์จึงไม่ใช่เป็นการฟ้องคดีเพื่อให้เพิกถอนการฉ้อฉล แต่เป็นการฟ้องคดีเพื่อให้เพิกถอนการโอนที่ดินพิพาทโดยมิชอบ โดยอาศัยสิทธิตามคำพิพากษาในคดีก่อน อายุความ 1 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 240 ย่อมนำมาใช้บังคับไม่ได้ แต่เป็นเรื่องการขอให้บังคับตามสิทธิที่เกิดขึ้นตามคำพิพากษา จึงต้องใช้อายุความตามมาตรา 193/32 คือ อายุความ 10 ปี

• คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1074/2560

คดีนี้โจทก์ฟ้องในฐานะผู้จัดการมรดกของ ส. ซึ่งเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2546 ส. เป็นเจ้าหนี้ฟ้องจำเลยที่ 1 ให้ชำระค่าเสียหายแก่ตน ระหว่างการพิจารณาคดีดังกล่าว ปรากฏว่าเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2547 จำเลยที่ 1 จดทะเบียนโอนที่ดินตามโฉนดที่ดินเลขที่ 23125 และ 23126 ที่พิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ซึ่งเป็นบุตรโดยเสนาห์หา โดยไม่ปรากฏว่า ส. ผู้เป็นเจ้าหนี้ทราบเหตุดังกล่าว เมื่อตาม ป.พ.พ. มาตรา 240 บัญญัติให้การฟ้องเรียกร้องขอเพิกถอนการฉ้อฉลนั้น ห้ามมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่เวลาที่เจ้าหนี้ได้รู้ต้นเหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอน หรือพ้นสิบปีนับแต่ได้ทำนิติกรรมนั้น ดังนี้ อายุความ 1 ปี จึงยังไม่เริ่มนับเนื่องจาก ส. เจ้าหนี้ได้ถึงแก่ความตายไปเสียก่อนวันที่จำเลยทั้งสี่ทำนิติกรรมดังกล่าว ส. จึงมิอาจรู้ต้นเหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอนได้ แม้โจทก์ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ส. จะได้ฟ้องจำเลยทั้งสี่เป็นคดีอาญาขอหาโกงเจ้าหนี้โดยบรรยายฟ้องคดีอาญาว่า โจทก์ทราบการกระทำผิดของจำเลยทั้งสี่เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2550 ก็ตาม ก็ยังไม่อาจถือได้ว่าเจ้าหนี้รู้ต้นเหตุอันเป็นมูลขอให้เพิกถอนการฉ้อฉลในวันดังกล่าวกรณีจึงต้องบังคับตามอายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 240 ตอนท้าย โจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2557 ยังไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่ 14 มิถุนายน 2547 อันเป็นวันที่จำเลยที่ 1 ทำนิติกรรมโอนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 โดยเสนาห์หา สิทธิเรียกร้องตามคำฟ้องของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 240 ตอนท้าย

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 18346/2556

แม้โจทก์บรรยายฟ้องว่าการที่ ห. กับ ส. สมคบกันโอนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการฉ้อฉลโจทก์ และขอให้เพิกถอนสัญญาระหว่าง ห. กับ ส. และจำเลยเสีย คำฟ้องของโจทก์ก็ไม่เป็นการฟ้องขอให้เพิกถอนการฉ้อฉลตามที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 วินิจฉัย เพราะโจทก์มีคำขอ ให้บังคับจำเลยโอนที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ด้วย หากใช่เป็นการฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมใดที่ทำขึ้นอันเป็นการให้โจทก์เสียเปรียบไม่ คำฟ้องของโจทก์จึงเป็นคำฟ้องขอเรียกทรัพย์สินคืนตาม ป.พ.พ. มาตรา 1336 ซึ่งไม่มีกำหนดอายุความ

ความระงับหนี้

- 1. การชำระหนี้
- 2. การปลดหนี้ 340
- 3. หักกลบลบหนี้ 341
- 4. แปรลงหนี้ใหม่ 349
- 5. หนี้เกือบนกลืนกัน 353

1. การชำระหนี้

- มาตรา 314 อันการชำระหนี้นั้น ท่านว่าบุคคลภายนอกจะเป็นผู้ชำระก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้บุคคลภายนอกชำระ หรือจะขัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้
- **วรรค 2** บุคคลผู้ไม่มีส่วนได้เสียด้วยในการชำระหนี้นั้น จะเข้าชำระหนี้โดยขึ้นใจลูกหนี้หาได้ไม่
- การชำระหนี้โดยบุคคลภายนอกจะต้องทำการชำระหนี้โดยถูกต้องตามวัตถุประสงค์แห่งหนี้ทุกประการหากไม่ถูกต้องเจ้าหนี้ไม่ยอมรับก็ไม่ว่าเจ้าหนี้ผิดนัดตามมาตรา **207** หรือหากบุคคลภายนอกชำระหนี้ถูกต้องเจ้าหนี้จะปฏิเสธไม่รับก็ไม่ได้
- เช่น ก เป็นหนี้ ข จำนวน **10,000** บาท ต่อมา ค บุคคลภายนอกมาชำระหนี้ให้ ข อย่างถูกต้อง ก็ทำให้หนี้ระงับตามมาตรา **314**
- บุคคลภายนอก เช่น บิดา มารดา บุตร คนรัก นายจ้าง สรุปได้ว่าใครก็ได้ที่ไม่ใช่ตัวลูกหนี้

บุคคลภายนอก เช่น บิดา มารดา บุตร คนรัก นายจ้าง สรุปได้ว่าใครก็ได้ที่ไม่ใช่ตัว ลูกหนี้

- ข้อยกเว้นที่ทำให้บุคคลภายนอกชำระหนี้ให้ไม่ได้
 - 1. เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้บุคคลภายนอกชำระ หมายถึง วัตถุประสงค์เป็นหนี้การกระทำหรือ งดเว้นการกระทำ
- การกระทำ** เป็นเรื่องที่ลูกหนี้ต้องทำด้วยตนเอง เช่น การจ้างแรงงาน หรือการจ้างทำของ เพราะต้องใช้ฝีมือพิเศษ
- งดเว้นการกระทำ** คือ ก ตกลงกับ ข ว่าจะไม่เปิดร้านตัดผมแข่งกันในบริเวณใกล้เคียงกัน ถือว่าเป็นเรื่องที่ ก ตกลงงดเว้นไม่กระทำและหาก ก จะให้ ค บุคคลภายนอกงดเว้นไม่เปิดร้านแทน ก ย่อมไม่ได้

- **2. ชัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้**

คือเจ้าหนี้และลูกหนี้ได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้บุคคลภายนอกชำระหนี้ให้ไม่ได้ ซึ่งการตกลงกันเช่นนี้ จะต้องเป็นการตกลงกัน ทั้งสองฝ่าย หากมีการเสนอเพียงฝ่ายเดียวโดยอีกฝ่ายไม่ตกลงด้วยก็ไม่ถือว่าชัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้

เช่น ก เป็นหนี้ ข จำนวน 10,000 บาท ก เพียงฝ่ายเดียวแสดงเจตนาโดย ข ไม่ตกลงด้วยหากต่อมา ค มาชำระหนี้ให้ ข นั้น ข จะอ้างว่ามีข้อตกลงไม่ได้

ส่วนการแสดงเจตนา จะแสดงขณะก่อนหนี้หรือภายหลังก็ได้

- **3. บุคคลผู้ไม่มีส่วนได้เสียด้วยในการชำระหนี้นั้น จะเข้าชำระหนี้โดยขึ้นใจลูกหนี้หาได้ไม่**

ผู้มีส่วนได้เสีย ใครก็ตามที่ได้ประโยชน์จากการชำระหนี้ หรือ เสียประโยชน์จากการไม่ชำระหนี้ เช่น ลูกหนี้ร่วม หรือ ผู้ค้ำประกัน เป็นต้น

บุคคลผู้ไม่มีส่วนได้เสีย เช่น บิดา มารดา บุตร พี่น้อง ในกรณีที่เขาไม่ได้เข้าไปเป็นลูกหนี้ร่วม จะเข้าชำระหนี้โดยขึ้นใจลูกหนี้ไม่ได้

บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้

- มาตรา 315 อันการชำระหนี้นั้น ต้องทำให้แก่ตัวเจ้าหนี้หรือแก่บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ การชำระหนี้ให้แก่บุคคลผู้ไม่มีอำนาจรับชำระหนี้นั้น ถ้าเจ้าหนี้ให้สัตยาบันก็นับว่าสมบูรณ์
- 1. บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้ตามสัญญา
- 2. บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้โดยอำนาจของกฎหมาย
- หากชำระหนี้ผู้ไม่มีอำนาจรับชำระหนี้โดยหลักหนี้ไม่ระงับแต่หากว่าเจ้าหนี้ให้สัตยาบันก็นับว่าสมบูรณ์ คือทำให้หนี้ระงับนั่นเอง

เช่น ก เป็นหนี้ ข จำนวน **10,000** บาท หากต่อมา ก นำเงินไปชำระแต่ไม่พบ ข เลยชำระหนี้ให้ ค ซึ่งเป็นญาติ ข โดยหลักหนี้ไม่ระงับ แต่หากว่า ข ให้สัตยาบันจะทำให้หนี้ระงับนั่นเองตาม **315**

การชำระหนี้ให้แก่ผู้ครอบทรัพย์

- มาตรา 316 ถ้าการชำระหนี้นั้นได้ทำให้แก่ผู้ครองตามปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้ ท่านว่าการชำระหนี้นั้นจะสมบูรณ์ก็แต่เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ได้กระทำการโดยสุจริต
ผู้ครองตามปรากฏแห่งสิทธิ คือ บุคคลผู้ครองสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้นั้น ทำให้เห็นว่าผู้ครองเป็นเจ้าของนี้อาจจะอยู่ในรูปแบบเอกสาร หรือ การครอบครองทรัพย์ทำให้เห็นว่าเจ้าหนี้
- การชำระหนี้จะต้องประกอบด้วย
- 1. บุคคลผู้รับชำระหนี้ต้องเป็นผู้ครองตามปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้
- 2. ลูกหนี้ได้กระทำการโดยสุจริต

การชำระหนี้แก่ผู้ไม่มีสิทธิได้รับ

- มาตรา 317 นอกจากกรณีทีกล่าวไว้ในมาตราก่อน การชำระหนี้แก่บุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะได้นั้น ท่านว่าย่อมสมบูรณ์เพียงพอเท่าที่ตัวเจ้าหนี้ได้ลาภงอกขึ้นแต่การนั้น
- คือ นอกจากมาตรา **316** การชำระหนี้ให้แก่ผู้ไม่มีสิทธิได้รับจะทำให้หนี้ไม่ระงับแต่หากผู้ชำระพิสูจน์ได้ว่าเจ้าหนี้ได้ลาภงอกขึ้น หนี้ก็ระงับส่วนที่ได้ได้ลาภงอก
เช่น ก เป็นหนี้ ข จำนวน **10,000** บาท หากต่อมา ก นำเงินไปชำระแต่ไม่พบ ข เลยชำระหนี้ให้ ค ซึ่งเป็นญาติ ข โดยหลักหนี้ไม่ระงับ แต่หากว่า ค นำเงินไปใช้ **5,000** บาท ส่งให้ ข ใช้ **5,000** บาท เช่นนี้ถือว่า ข ได้ลาภงอกขึ้นแต่การนั้น **5,000** บาท หนี้ส่วนนี้ก็ระงับไป ส่วนอีก **5,000** บาท ที่ ค นำเงินไปใช้ ข ยังมีสิทธิเรียกจาก ก ใหม่ได้เพราะหนี้ส่วนนี้ยังไม่ระงับ

จะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หรือให้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นไม่ได้

- มาตรา 320 อันจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หรือให้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่
จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้นั้น ท่านว่าหาอาจจะบังคับได้ไม่
โดยหลักการชำระหนี้้นั้น **มาตรา 208** การชำระหนี้จะให้สำเร็จผลเป็นอย่างไรใด ลูกหนี้จะต้องขอปฏิบัติการ
ชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้เป็นอย่างนั้นโดยตรงและ**มาตรา 215** เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อัน
แท้จริงแห่งมูลหนี้ไซ้รู้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นก็
แสดงว่าการชำระหนี้้นั้นจะต้องชำระหนี้ให้ตรงตามที่เป็นหนี้กันหากชำระไม่ตรงจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้
ไม่ได้

ชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หนี้ **1,000** บาท ชำระ **500** บาท

ชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่**จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้** หนี้ส่งมอบสุนัข จะส่งมอบแมว

เจ้าหน้าที่ยอมรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นนั้น

- มาตรา 321 ถ้าเจ้าหน้าที่ยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ ท่านว่าหนี้นั้นก็เป็นอันระงับสิ้นไป
วรรค 2 ถ้าเพื่อที่จะทำให้พอแก่ใจเจ้าหน้าที่นั้น ลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อเจ้าหน้าที่ไซ้ร์ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่าน**มิให้สันนิษฐาน**ว่าลูกหนี้ได้ก่อหนี้ขึ้นขึ้นแทนการชำระหนี้
วรรค 3 ถ้าชำระหนี้ด้วยออก-ด้วยโอน-หรือด้วยสลักหลังตัวเงินหรือประทวนสินค้า ท่านว่าหนี้นั้นจะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงินหรือประทวนสินค้านั้นได้ใช้เงินแล้ว
- วรรค 2 เช่น ก เป็นหนี้ ข จำนวน **10,000** บาท หากต่อมา ก จะไปทำงานในบ้าน ข ในช่วงที่คนส่วนป่วย โดยไม่ได้ตกลงว่าจะทำงานเพื่อชำระหนี้ อย่างนี้กฎหมายไม่ให้ถือว่าการที่ ก ทำงานนั้นแทนการชำระหนี้
- วรรค 3 เช่น ก เป็นหนี้ ข จำนวน **10,000** บาท หากต่อมา ก ออกเช็คชำระหนี้ หนี้ดังกล่าวจะระงับต่อเมื่อนำเช็คไปขึ้นเงินและได้เงินแล้ว

สถานที่ชำระหนี้

- มาตรา 324 เมื่อมิได้มีแสดงเจตนาไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าจะพึงชำระหนี้ ณ สถานที่ใดไซ้รู้ หากจะต้องส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ท่านว่าต้องส่งมอบกัน ณ สถานที่ซึ่งทรัพย์สินนั้นได้อยู่ในเวลาเมื่อก่อให้เกิดหนี้ขึ้น ส่วนการชำระหนี้โดยประการอื่น ท่านว่าต้องชำระ ณ สถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาปัจจุบันของเจ้าหนี้
- 1. ระบุเจาะจงเฉพาะในสถานที่ชำระหนี้ ต้องเป็นการตกลงทั้งสองฝ่าย
- 2. หากไม่ระบุสถานที่ชำระหนี้
 - 2.1 หากต้องชำระหนี้ด้วยส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ให้ชำระหนี้ตามที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่เวลาก่อนหนี้
 - 2.2 หากไม่ใช้การส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เป็นการชำระหนี้ประการอื่นให้ชำระ ณ สถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาปัจจุบัน ของเจ้าหนี้

2.การปลดหนี้ 340

- มาตรา 340 ถ้าเจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ ท่านว่าหนี้นั้นก็เป็นอันระงับสิ้นไป

วรรค 2 ถ้าหนี้มีหนังสือเป็นหลักฐาน การปลดหนี้ก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย หรือต้องเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ให้แก่ลูกหนี้ หรือขีดฆ่าเอกสารนั้นเสีย

แต่เจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ ก็ถือว่าหนี้ระงับ

วรรค 2 พิจารณาจากหนี้หลักที่ทำกันเท่านั้นว่ามีการทำเป็นหนังสือหรือไม่ หากมีการทำเป็นหนังสือการปลดหนี้ก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย

- การปลดหนี้มีผลทำให้อุปกรณ์ยอมระงับไปด้วย

3. หักกลบหนี้ 341

- มาตรา 341 ถ้าบุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกันโดยมูลหนี้อันมีวัตถุประสงค์เป็นอย่างเดียวกัน และหนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดจะชำระไซ้รู้ ท่านว่า ลูกหนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมจะหลุดพ้นจากหนี้ของตนด้วยหักกลบลบกันได้เพียง เท่าจำนวนที่ตรงกัน ในมูลหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้น เว้นแต่สภาพแห่งหนี้ฝ่ายหนึ่งจะไม่เปิดช่องให้หักกลบลบกันได้

วรรค 2 บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ หากเป็นการขัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้ แต่เจตนาเช่นนี้ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

- หลักการหักกลบหนี้
 1. บุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกันโดยมูลหนี้
 2. หนี้อันมีวัตถุประสงค์เป็นอย่างเดียวกัน
 3. หนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดจะชำระหนี้แล้ว และสภาพแห่งหนี้เปิดช่องให้หักกลบลบกันได้

1. บุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมูลหนี้

- หนี้ทั้ง 2 ราย ต้องเป็นหนี้ที่สามารถฟ้องร้องบังคับกันได้ตามกฎหมาย จึงจะหักกลบกันได้
เช่น ก เป็นหนี้เงินกู้ ข จำนวน 10,000 บาท และ ข ก็เป็นหนี้ ค่าซื้อสินค้าจาก ก 10,000 บาท เท่ากับ ก และ ข ต้องมีหนี้ที่ต้องชำระเป็น เงิน เหมือนกัน แทนที่ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องชำระหนี้แก่กัน แต่เพื่อความสะดวกก็ให้ทั้ง คู่มาหักกลบบหนี้กันได้ โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาที่จะหักกลบบหนี้ หนี้ทั้งสองรายนั้นย่อมระงับสิ้นไป

2. หนี้อันมีวัตถุประสงค์เป็นอย่างเดียวกัน

- คือ เงิน กับ เงิน ข้าวสารกับข้าวสาร แต่ถ้า เงิน กับ ข้าวไม่ได้ หรือจะต้องส่งมอบ รถยนต์ จะส่งมอบ จักรยาน ไม่ได้

3. หนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดจะชำระหนี้แล้ว และสภาพแห่งหนี้เปิดช่องให้หัก กลบลบกันได้

- หนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดจะชำระหนี้แล้ว เช่น ก เป็นหนี้เงินกู้ ข จำนวน **10,000** บาทถึงกำหนดชำระวันที่ **10** พฤศจิกายน **2561** และ ข ก็เป็นหนี้ ค่าซื้อสินค้าจาก ก **10,000** บาท ถึงกำหนดชำระวันที่ **20** พฤศจิกายน **2561** ถ้า ก จะหักกลบหนี้ จะทำได้ต่อเมื่อถึงวันที่ **20** พฤศจิกายน **2561** จะทำการหักกลบหนี้ก่อน **20** พฤศจิกายน **2561** ไม่ได้ เพราะต้องรอให้หนี้ทั้งสองรายถึงกำหนดชำระ
- สภาพแห่งหนี้เปิดช่องให้หักกลบกันได้ เช่น หนี้ส่งมอบรถ เก่า เหมือนกัน แม้หนี้ทั้งสองรายจะมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันในการชำระหนี้เป็นรถ เหมือนกัน แต่ถือว่าสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องเพราะ สภาพหรือคุณภาพ รถ ต่างๆ ย่อมจะแตกต่างกัน
- การกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ก็ถือว่าสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องจึงหักกลบหนี้ไม่ได้

- ลูกหนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมจะหลุดพ้นจากหนี้ของตนด้วยหักกลบลบกันได้เพียงเท่าจำนวนที่ตรงกัน
ในมูลหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้น

เช่น ก เป็นหนี้เงินกู้ ข จำนวน **10,000** บาท และ ข ก็เป็นหนี้ ค่าซื้อสินค้าจาก ก **10,000** บาท หากหนี้ถึงกำหนดชำระมีการหักกลบลบหนี้กัน ทำให้หนี้ทั้งสองระงับแต่หากว่า

เช่น ก เป็นเจ้าหนี้ ข จำนวน 10,000 บาท และ ข เป็นเจ้าหนี้ ก **5,000** บาท เมื่อมีการหักกลบลบหนี้กันหนี้ที่ตรงกันคือ **5,000** บาท ทั้ง ก และ ข หลุดพ้นไป **5,000** บาท แต่ ข ยังต้องชำระหนี้ อีก **5,000** บาท

- วรรค 2 บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ หากเป็นการขัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้ แต่เจตนาเช่นนี้ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต
เช่น ก เป็นเจ้าหนี้ ข จำนวน 10,000 บาท และ ข เป็นเจ้าหนี้ ก 10,000 บาท ทั้งคู่ตกลงกันจะไม่ให้หักกลบลบหนี้ก็สามารถทำได้ แต่หากหนี้รายนี้มี ค มาค้าประกันหนี้ในหนี้ที่ ข เป็นลูกหนี้ ก โดย ค ไม่ทราบข้อตกลงเมื่อมีการฟ้อง ค ผู้ค้าประกัน ค ก็สามารถอ้างเหตุหักกลบลบหนี้ขึ้นต่อสู้ได้

การหักกลบลบหนี้เพียงแค่แสดงเจตนา

- มาตรา 342 หักกลบลบหนี้ นั้น ทำได้ด้วยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง การแสดงเจตนาเช่นนี้ท่านว่าจะมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเริ่มต้นหรือเวลาสิ้นสุดอีกด้วยหาได้ไม่
วรรค 2 การแสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านว่ามีผลย้อนหลังขึ้นไปจนถึงเวลาซึ่งหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้นจะอาจหักกลบลบกันได้เป็นครั้งแรก
- การแสดงเจตนา นั้นจะต้องผ่านหลัก **341** มาแล้ว และการแสดงเจตนาไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของอีกฝ่าย ถือได้ว่าการหักกลบลบหนี้สามารถกระทำได้แม้เป็นการขึ้นใจคู่กรณีอีกฝ่ายก็ตาม
- การแสดงเจตนาเช่นนี้ท่านว่าจะมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเริ่มต้นหรือเวลาสิ้นสุดอีกด้วยหาได้ไม่
เงื่อนไข
เงื่อนไข เริ่มต้น
เงื่อนไข สิ้นสุด
- การแสดงเจตนา จะทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือด้วยวาจาก็ได้ เว้นแต่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ

วรรค 2 การแสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านว่ามีผลย้อนหลังขึ้นไปจนถึงเวลาซึ่งหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้นจะอาจหักกลบลบกันได้เป็นครั้งแรก

- เช่น ก เป็นหนี้เงินกู้ ข จำนวน 10,000 บาทถึงกำหนดชำระวันที่ 10 พฤศจิกายน 2561 และ ข ก็เป็นหนี้ ค่าซื้อสินค้าจาก ก 10,000 บาท ถึงกำหนดชำระวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561 ถือว่าหนี้ทั้งสองฝ่ายจะหักกลบลบหนี้ครั้งแรกต่อเมื่อถึงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561 หากต่อมา ก ได้แสดงเจตนาหักกลบลบหนี้วันที่ **30** พฤศจิกายน 2561 การหักกลบลบหนี้มีผลย้อนหลังไปถึงหนี้ที่จะหักกลบลบกันได้ คือ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2561 หนึ่งรับ หาใช้ระงับวันที่ **30** พฤศจิกายน 2561

4.แปลงหนี้ใหม่ 349

- มาตรา 349 เมื่อคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ทำสัญญาเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ไว้ ท่านว่าหนี้นั้นเป็นอันระงับสิ้นไปด้วยแปลงหนี้ใหม่

วรรค 2 ถ้าทำหนี้มีเงื่อนไขให้กลายเป็นหนี้ปราศจากเงื่อนไขก็ดี เพิ่มเติมเงื่อนไขเข้าในหนี้อันปราศจากเงื่อนไขก็ดี เปลี่ยนเงื่อนไขก็ดี ท่านถือว่าเป็นอันเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้นั้น

วรรค 3 ถ้าแปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยโอนสิทธิเรียกร้อง

- เป็นสัญญาระหว่างคู่กรณีที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ทำให้หนี้เดิมระงับและเกิดหนี้ใหม่
- สาระสำคัญของการแปลงหนี้ใหม่ต้องประกอบด้วยเงื่อนไขดังต่อไปนี้
 - 1.ต้องมีหนี้เก่าอยู่แล้ว และมีสัญญาที่ทำขึ้นใหม่เพื่อระงับหนี้เก่าโดยก่อให้เกิดหนี้ใหม่ขึ้น
 - 2.ต้องมีการทำสัญญาเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญ
 - 3.คู่กรณีที่เกี่ยวข้องต้องมีเจตนาระงับหนี้เก่าเพื่อที่จะมาผูกพันตามหนี้ใหม่

1. ต้องมีหนี้เก่าอยู่แล้ว และมีสัญญาที่ทำขึ้นใหม่เพื่อระงับหนี้เก่าโดยก่อให้เกิดหนี้ใหม่ขึ้น

- ต้องมีหนี้เก่าอยู่แล้วและหนี้เก่าต้องสมบูรณ์ ต้องไม่เกินจากนิติกรรมเป็นโมฆะ ไม่ว่าจะรูปแบบใด เช่นไม่ถูกต้องตามแบบ หรือ ขัดต่อความสงบ เป็นต้น

2. ต้องมีการทำสัญญาเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญ

- 1. เปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ 349 วรรค 3
- 2. เปลี่ยนตัวลูกหนี้ 350
- 3. เปลี่ยนวัตถุประสงค์แห่งหนี้
- 4. ทำหนี้มีเงื่อนไขให้ไม่มีเงื่อนไข
- 5. ทำหนี้ไม่มีเงื่อนไขให้มีเงื่อนไข
- 6. เปลี่ยนแปลงเงื่อนไข
- ไม่มีเรื่องเงื่อนไขเวลา

1.เปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ 349 วรรค 3

- ก ให้ ข กู้เงิน ต่อมา ได้ตกลงแปลงหนี้ใหม่โดยให้ ค เข้ามาเป็นเจ้าหนี้แทน ก จึงเป็นหนี้ใหม่ระหว่าง ค กับ ข
- มาตรา 308 ถ้าลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมดังกล่าวมาในมาตรา 306 โดยมีได้ติดเงื่อนไข ท่านว่าจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนนั้นหาได้ไม่ แต่ถ้าเพื่อจะระงับหนี้นั้น ลูกหนี้ได้ใช้เงินให้แก่ผู้โอนไปไซ้ ลูกหนี้จะเรียกคืนเงินนั้นก็ได้ หรือถ้าเพื่อการเช่นกล่าวมานั้น ลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อผู้โอน จะถือเสมือนหนึ่งว่าหนี้นั้นมีได้ก่อนขึ้นเลขก็ได้

วรรค 2 ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นฉันใด ก็จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องจากผู้โอน แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาบอกกล่าวไซ้ ท่านว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องนั้นมาหักกลบลบกันก็ได้ หากว่าสิทธินั้นจะได้ถึงกำหนดไม่ช้ากว่าเวลาถึงกำหนดแห่งสิทธิเรียกร้องอันได้โอนไปนั้น

- การตกลงมีความเห็นยังไม่ตรงกัน คือความเห็นแรกให้ตกลงกันทั้ง 3 ฝ่าย เจ้าหนี้เก่า ใหม่ และลูกหนี้ก็ฝ่ายบอกว่าเพียงแค่ เจ้าหนี้เก่า ใหม่ ตกลงกันแล้วแจ้งไปยังลูกหนี้ก็เพียงพอ

2.เปลี่ยนตัวลูกหนี้ 350

- มาตรา 350 แปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวลูกหนี้นั้น จะทำเป็นสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ แต่จะทำโดยขึ้นใจลูกหนี้เดิมหาได้ไม่
- หลักจะใช้ **350** นั้น ต้องผ่าน **349** มาแล้ว
- จะทำเป็นสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ คือทำสัญญาลำพังระหว่างเจ้าหนี้ กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเอาลูกหนี้คนเดิมมาเกี่ยวข้องและลูกหนี้คนใหม่ต้องยินยอมด้วยแต่จะกระทำโดยขึ้นใจลูกหนี้เดิมไม่ได้ เช่น ลูกหนี้เดิมคัดค้านก็ทำไม่ได้

3.เปลี่ยนวัตถุประสงค์แห่งนี้

- วัตถุประสงค์แห่งนี้ ส่งมอบ แจกปันโบราณ แต่ไม่สามารถส่งมอบได้จึงได้ตกลง สร้างบ้านแทน **1** หลัง
- หรือ ถ้าจะต้องส่งมอบ ม้าแข่ง **2** ตัวแต่ไม่สามารถส่งมอบได้จึงส่งมอบช้างให้แทน ถือว่าวัตถุประสงค์แห่งนี้ชนิดเดียวกันคือสัตว์

การ โอนประกันแห่งนี้เดิม

- มาตรา 352 คู่กรณีในการแปลงหนี้ใหม่อาจโอนสิทธิจำนำหรือจำนองที่ได้ให้ไว้เป็นประกันหนี้เดิมนั้นไปเป็นประกันหนี้รายใหม่ได้ เพียงเท่าที่เป็นประกันวัตถุแห่งหนี้เดิม แต่หลักประกันเช่นว่านี้ ถ้าบุคคลภายนอกเป็นผู้ให้ไว้ไซ้ ท่านว่าจำต้องได้รับความยินยอมของบุคคลภายนอกนั้นด้วยจึงโอนได้

5.หนี้เคลื่อนที่กัน 353

- มาตรา 353 ถ้าสิทธิและความรับผิดในหนี้รายใดตกอยู่แก่บุคคลคนเดียวกัน ท่านว่าหนี้รายนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป เว้นแต่เมื่อหนี้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก หรือเมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนตามความในมาตรา 917 วรรค 3

เช่น ก เป็นหนี้ ข จำนวน **10,000** บาท ต่อมา ข ตายโดย ข ได้ทำพินัยกรรม ยกทรัพย์สินของทั้งหมดให้แก่ ก รวมถึงสิทธิในหนี้เงิน **10,000** บาท ด้วย เช่นนี้ทำให้สิทธิในการชำระหนี้และความผิดในหนี้ดังกล่าวตกมาอยู่ที่ ก หนี้รายนี้ก็ระงับเพราะหนี้เคลื่อนที่กัน

- มีข้อยกเว้น **2** ประการคือ

1. แต่เมื่อหนี้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก ข นำทรัพย์สินไปฝากในคลังสินค้าของ ก และ ก ออกใบประทวนสินค้าให้ ข (ข เป็นเจ้าหนี้ และ ก เป็นลูกหนี้ในประทวนสินค้า) ต่อมา ข เอาใบประทวนสินค้า จำนำ ต่อ ค ต่อมา ข ตาย และ ก เป็นทายาทมีสิทธิได้รับมรดกทั้งหมดของ ข เห็นได้ว่าโดยหลักหนี้ น่าจะเคลื่อนที่กัน แต่กรณีนี้เป็นข้อยกเว้นไม่ทำให้หนี้เคลื่อนที่กัน **เพราะหนี้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก**